

Sygn. akt IV CSK 477/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 25 marca 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

SSN Marta Romańska

Protokolant Bogumiła Gruszka

w sprawie z powództwa „E. – Agencja Celna” Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością

przeciwko D. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 25 marca 2011 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego [...]

z dnia 26 marca 2010 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy w dniu 5 grudnia 2008 r. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, uwzględniający powództwo E. Agencji Celnej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przeciwko D. K. o zapłatę kwoty 99.339,80 zł wraz z ustawowymi odsetkami, a po wniesieniu przez pozwaną sprzeciwu powództwo to oddalił wyrokiem z dnia 13 października 2009 r.

Sąd Rejonowy ustalił, że powódka w ramach działalności gospodarczej w latach 2007-2008 wykonywała na rzecz pozwanej usługi spedycyjne. Pozwana nie uregulowała należności za prawidłowo wykonane usługi objęte pięcioma fakturami VAT z terminami płatności: 16 marca 2007 r., 17 marca 2007 r., 9 maja 2007 r., 9 czerwca 2007 r. i 12 czerwca 2007 r. W chwili wniesienia pozwu, tj. w dniu 27 listopada 2008 r., roszczenia o zapłatę tych należności były przedawnione, gdyż – zgodnie z art. 803 k.c. – roszczenia z umowy spedycji przedawniają się z upływem roku.

Sąd Rejonowy uznał, że oświadczenie powódki z dnia 17 grudnia 2007 r. o skorzystaniu z prawa zastawu, złożone w odpowiedzi na sprzeciw, było – w świetle art. 479¹² § 1 k.p.c. – spóźnione. Nie mogłoby ono wywrzeć zamierzonego skutku również w dniu 17 grudnia 2007 r., ponieważ w dacie tej roszczenia dochodzone pozwem były już przedawnione i art. 317 k.c. nie ma do nich zastosowania.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 26 marca 2010 r. oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Rejonowego. Podzielił w całej rozciągłości przyjęte za podstawę zaskarżonego orzeczenia ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną. Podkreślił, że art. 317 k.c. ma zastosowanie tylko w sytuacji, w której już po ustanowieniu zastawu dochodzi do przedawnienia wierzytelności zabezpieczonej.

W skardze kasacyjnej, opartej na obu podstawach określonych w art. 398³ § 1 k.p.c. powódka wniosła o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, podnosząc zarzuty naruszenia art. 802 § 1 i art. 317 k.c. przez ich błędną wykładnię oraz - mającą wpływ na wynik sprawy - obrazę art. 479¹² § 1 i art. 319 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych wynika bezspornie, że dochodzone przez powódkę roszczenia obejmują wynagrodzenie za usługi spedycyjne wykonane na rzecz pozwanej na jej zlecenie. Zgodnie z art. 802 § 1 k.c., dla zabezpieczenia takich roszczeń przysługuje spedytorowi ustawowe prawo zastawu na przesyłce, dopóki przesyłka znajduje się u niego lub u osoby, która ją dzierży w jego imieniu, albo dopóki może nią rozporządzać z pomocą dokumentów. Do zastawu, który powstaje z mocy ustawy, stosuje się odpowiednio – co wynika z art. 326 k.c. – przepisy rozdziału I działu IV kodeksu cywilnego o zastawie na rzeczach ruchomych (art. 306 i nast. k.c.). W świetle wyrażonej w art. 306 k.c. zasady akcesoryjności zastawu, nie ulega wątpliwości, że prawo zastawu przewidziane w art. 802 k.c. powstaje z chwilą powstania po stronie spedytora roszczenia, które zastaw ten zabezpiecza. Uprawnienie spedytora do zaspokojenia z przedmiotu zastawu powstaje niezależnie od woli stron i trwa do chwili, kiedy przesyłka znajduje się u niego lub osoby, która dzierży ją w jego imieniu, albo dopóki może rozporządzać nią za pomocą dokumentów.

Z unormowań powyższych wynika, że prawo zastawu zabezpieczające roszczenia dochodzone przez powódkę – wbrew stanowisku Sądu Okręgowego – powstało zanim roszczenia te się przedawniły. Zgodnie zaś z art. 317 k.c., przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej zastawem nie narusza uprawnienia zastawnika do uzyskania zaspokojenia z rzeczy obciążanej, z wyłączeniem roszczeń o odsetki lub inne świadczenia uboczne.

Przytoczony przez Sąd Okręgowy pogląd, zgodnie z którym wierzytelności przedawnione nie mogą być zabezpieczone zastawem, nie ma zatem w sprawie istotnego znaczenia. Nieuprawnione jest również zapatrywanie tego Sądu, że warunkiem powstania prawa zastawu ustawowego jest złożenie przez zastawnika oświadczenia o skorzystaniu z tego prawa. Wychodząc ze wskazanych wyżej błędnych założeń, Sąd Okręgowy – jak trafnie podniosła skarżąca – naruszył powołane w skardze kasacyjnej przepisy prawa materialnego.

Prawidłowa ocena zasadności roszczeń dochodzonych przez powódkę wymaga ich rozważenia – wobec zgłoszenia przez pozwaną zarzutu przedawnienia

– w płaszczyźnie art. 802 i art. 317 k.c., z uwzględnieniem wskazanej wyżej wykładni tych przepisów. Niezbędne jest w tym kontekście odniesienie do przesłanek wyznaczających wygaśnięcie prawa zastawu ustawowego przysługującego spedytorowi, określonych w art. 802 § 1 *in fine* k.p.c. Kwestia ta pozostała jednak poza zakresem rozważań Sądu Okręgowego. W przypadku ustalenia, że zastaw ten mimo przedawnienia zabezpieczonych nim roszczeń nie wygasł, rozstrzygnięcie uwzględniające powództwo powinno zawierać – jak trafnie podniosła skarżąca – zastrzeżenie na rzecz pozwanej prawa powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie jej odpowiedzialności, o którym mowa w art. 319 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.